

***„Válsághelyzetek hatása a
pénzügyi és a rendvédelmi
szektorra”***

Tanulmánykötet

2022

*„Válsághelyzetek hatása a pénzügyi és a
rendvédelmi szektorra”*

Tanulmánykötet

Dr. Szendi Antal 60. születésnapjára

Kézirat lezárva: 2022.

Kiadja:
a Magyar Rendészettudományi Társaság
Vám- és Pénzügyőri Tagozata

Szerkesztette:
Szabó Andrea
Zsámbokiné Ficskovszky Ágnes

Felelős kiadó:
Szabó Andrea

ISBN: 978-615-6456-05-2

A mű szerzői jogilag védett. Minden jog, így különösen a sokszorosítás, terjesztés és fordítás joga fenntartva. A mű a kiadó írásbeli hozzájárulása nélkül részeiben sem reprodukálható, elektronikus rendszerek felhasználásával nem dolgozható fel, azokban nem tárolható, azokkal nem sokszorosítható és nem terjeszthető.

Tartalomjegyzék

Szerzők	8
Lektorok	10
Előszó és köszöntő!	12
Baráti köszöntések	14
Tanulmányok	24
Balázs Zsolt - Csaba Zágon - Nagy Klaudia: Válságkezelés az adó- és pénzügyi nyomozásban – a Covid19 világjárványra adott válaszok.....	26
Bogotyán Róbert Lajos: A felderítő tevékenység kiemelt szerepe a büntetés-végrehajtási intézetekben a Covid19 humánjárvány idején	40
Borzán Anita - Szekeres Bernadett: Gazdaságvédelem: számviteli értékelés szerepe a világjárvány hatásainak kezelésében.....	50
Czene-Polgár Viktória: Az óra körbe jár, de a forint marad – pénzügyi válságok és megoldási kísérletek 1892-től 1947-ig	62
Czenczer Orsolya: A koronavírus okozta válsághelyzet hatása a büntetés-végrehajtásra – rövid kitekintés	74
Erdős Ákos: Egyes „jövedéki drogok” iránti kereslet alakulása Magyarországon a Covid19 járvány első időszakában	82
Halasi Nóra: Az élelmiszerfogyasztás tendenciái az Észak-alföldi régióban.....	94
Lippai Zsolt - Csatári Károly: A budapesti Gozsdu-udvar rendezvényei biztosításának magán és közbiztonsági aspektusai	108
Magasvári Adrienn: A pénzügyőri szolgálat utánpótlásának kihívásai	124
Nagy Zoltán András: A lezárások kriminogén veszélyei.....	138
Pajor Andrea: Válság-adó-válságadó	150
Potoczki Zoltán: Válságadók az orosz-ukrán konfliktus tükrében.....	160
Suba László: Egy kommunikációs csatorna reneszánsza: Az újra „feltalált” telefon	170
Szabó Andrea: Rendvédelmi szervből központi hivatal – elemzés a jogszabályok tükrében	176
Zsámbokiné Ficskovszky Ágnes: A járványok elleni védekezésben használt leggyakoribb védőeszközök tarifális besorolása, különös tekintettel a Covid19-re	186

Szerzők

- Balázs Zsolt, dr., mesteroktató,
pénzügyőr ezredes,
Nemzeti Közszerológálati Egyetem Rendészettudományi Kar,
Vám- és Pénzügyőri Tanszék,
balazs.zsolt@uni-nke.hu
- Bogotyán Róbert, dr., mb. tanszékvezető,
bv. ezredes,
Nemzeti Közszerológálati Egyetem Rendészettudományi Kar,
Büntetés-végrehajtási Tanszék,
bogotyán.robort@uni-nke.hu
- Borzán Anita, Dr., PhD, egyetemi docens,
Budapesti Gazdasági Egyetem Pénzügyi és Számviteli Kar,
Számviteli Tanszék,
borzán.anita@uni-bge.hu
- Czenczer Orsolya, Dr., PhD, egyetemi docens, tudományos főmunkatárs,
bv. alezredes,
Nemzeti Közszerológálati Egyetem, Rendészettudományi Kar,
Büntetés-végrehajtási Tanszék,
czenczer.orsolya@uni-nke.hu
- Czene-Polgar Viktória, Dr., PhD., tanársegéd,
Nemzeti Közszerológálati Egyetem Rendészettudományi Kar,
Vám- és Pénzügyőri Tanszék
czene-polgar.viktoria@uni-nke.hu
- Csaba Zágón, Dr., PhD., adjunktus,
pénzügyőr alezredes,
Nemzeti Közszerológálati Egyetem Rendészettudományi Kar,
Vám- és Pénzügyőri Tanszék
csaba.zagon@uni-nke.hu
- Csatári Károly, kapitányságvezető-helyettes,
rendőr alezredes,
Budapesti Rendőr-főkapitányság, VII. kerületi Rendőrkapitányság,
CsatariKa@budapest.police.hu
- Erdős Ákos, tanársegéd,
pénzügyőr őrnagy
Nemzeti Közszerológálati Egyetem Rendészettudományi Kar,
Vám- és Pénzügyőri Tanszék
erdos.akos@uni-nke.hu
- Halasi Nóra, kockázatkezelési referens,
Nemzeti Adó- és Vámhivatal Hajdú-Bihar Megyei Adó- és Vámigazgatósága,
Kockázatkezelési Osztály,
halasi.nora@nav.gov.hu
- Lippai Zsolt, mesteroktató
rendőr alezredes,
Nemzeti Közszerológálati Egyetem Rendészettudományi Kar,
Magánbiztonsági és Önkormányzati Rendészeti Tanszék,
doktori hallgató, Nemzeti Közszerológálati Egyetem Rendészettudományi Doktori Iskola,
lippai.zsolt@uni-nke.hu

- ▶ Magasvári Adrienn, tanársegéd,
 pénzügyőr alezredes,
 Nemzeti Közszerológálati Egyetem Rendészettudományi Kar,
 Vám- és Pénzügyőri Tanszék
magasvari.adrienn@uni-nke.hu
- ▶ Nagy Klaudia,
 pénzügyőr főhadnagy,
 NAV Bűnügyi Főigazgatóság
- ▶ Nagy Zoltán András, Dr., PhD., egyetemi docens,
 Nemzeti Közszerológálati Egyetem Rendészettudományi Kar,
 Gazdaságvédelmi-, Kiberbűnözés Elleni Tanszék.
nagy.zoltan.andras@uni-nke.hu
- ▶ Pajor Andrea, dr., mesteroktató,
 Nemzeti Közszerológálati Egyetem Rendészettudományi Kar,
 Vám- és Pénzügyőri Tanszék
pajor.andrea@uni-nke.hu
- ▶ Potoczki Zoltán dr., mesteroktató
 pénzügyőr alezredes,
 Nemzeti Közszerológálati Egyetem Rendészettudományi Kar,
 Vám- és Pénzügyőri Tanszék
potoczki.zoltan@uni-nke.hu
- ▶ Suba László, dr., tanársegéd,
 pénzügyőr alezredes,
 Nemzeti Közszerológálati Egyetem Rendészettudományi Kar,
 Vám- és Pénzügyőri Tanszék
suba.laszlo@nav.gov.hu
- ▶ Szabó Andrea, Dr., PhD, tanszékvezető egyetemi docens,
 pénzügyőr ezredes,
 Nemzeti Közszerológálati Egyetem Rendészettudományi Kar,
 Vám- és Pénzügyőri Tanszék
szabo.andrea@uni-nke.hu
- ▶ Szekeres Bernadett, Dr., PhD, egyetemi adjunktus,
 Eötvös Loránd Tudományegyetem,
 Gazdálkodástudományi Intézet,
szekeres.bernadett@gtk.elte.hu
- ▶ Zsámbokiné dr. Ficskovszky Ágnes, mesteroktató,
 pénzügyőr alezredes,
 Nemzeti Közszerológálati Egyetem Rendészettudományi Kar,
 Vám- és Pénzügyőri Tanszék
zsambokine.ficskovszky.agnes@uni-nke.hu

Lektorok

- Magasvári Adrienn, tanársegéd,
pénzügyőr alezredes,
Nemzeti Közszerológálati Egyetem Rendészettudományi Kar,
Vám- és Pénzügyőri Tanszék
magasvari.adrienn@uni-nke.hu
- Molnár Katalin, Dr., PhD., egyetemi docens,
Nemzeti Közszerológálati Egyetem Rendészettudományi Kar,
Magatartástudományi Tanszék,
molnar.katalin@uni-nke.hu
- Nábrádi András, Dr., PhD., egyetemi tanár,
Debreceni Egyetem, Gazdaságtudományi Kar
nabradi.andras@econ.unideb.hu
- Németh Zsolt, Dr., PhD, egyetemi docens,
Nemzeti Közszerológálati Egyetem Rendészettudományi Kar,
Kriminológiai Tanszék,
kriminologus@gmail.com
- Pallo József, Dr., PhD, habilitált egyetemi docens,
bv. ezredes, főtanácsos,
Nemzeti Közszerológálati Egyetem Rendészettudományi Kar,
Tudományos dékánhelyettes,
pallo.jozsef@uni-nke.hu
- Szabó Andrea, Dr., PhD., tanszékvezető egyetemi docens,
pénzügyőr ezredes,
Nemzeti Közszerológálati Egyetem Rendészettudományi Kar,
Vám- és Pénzügyőri Tanszék
szabo.andrea@uni-nke.hu
- Szendrei Ferenc, Dr., Ph.D., tanszékvezető egyetemi docens,
rendőr ezredes, rendőrségi főtanácsos,
Nemzeti Közszerológálati Egyetem Rendészettudományi Kar,
Bűnügyi, Gazdaságvédelmi és Kiberbűnözés Elleni Tanszék
szendrei.ferenc@uni-nke.hu
- Szlifka Gábor, Dr., PhD.,ellenőrzési igazgatóhelyettes
NAV Pest megyei Adó- és Vámigazgatóság
szlifka.gabor@nav.gov.hu
- Vágó Zoltán dr., főosztályvezető
bv. ezredes,
BVOP Felderítési Főosztály
- Vörös Géza, Dr. PhD., történész, levéltáros, főosztályvezető
Állambiztonsági Szolgáltatok Történeti Levéltára
voros.geza@abtl.hu
- Zsitnyánszky Lilla, okl. vámszakértő

Czenczer Orsolya*: A koronavírus okozta válsághelyzet hatása a büntetés-végrehajtásra – rövid kitekintés

---

Absztrakt

A Covid19-járvány következtében a nemzeti büntetés-végrehajtási szervezetekre jelentős nyomás nehezedett annak érdekében, hogy korlátozzák a vírusnak a zárt börtönkörnyezetre gyakorolt hatását. Az Európa Tanács tagországainak büntetés-végrehajtási szervezetei a vírus terjedésének megakadályozására hihetetlen gyorsasággal reagáltak és hoztak megelőző- és kezelő intézkedéseket. Az Európa Tanács, az EuroPris és más nemzetközi szervezetek célja az volt, hogy az információk és a bevált gyakorlatok (best practice) cseréjének elősegítésével támogassák a tagállamoknak a börtönökben uralkodó helyzet kezelésére irányuló válaszlépéseit. Jelen tanulmány, a terjedelmi korlátok figyelembevételével, górcső alá veszi az Európa Tanács legfontosabb szerveinek, bizottságainak nyilatkozatait, ajánlásait és az abban foglaltakat, érintőlegesen párhuzamba állítva a magyar intézkedésekkel és megoldásokkal.

Kulcsszavak: *pandémia, Európa Tanács, nemzetközi kitekintés, büntetés-végrehajtás, fogvatartás*

Abstract

The Covid19 epidemic has put significant pressure on national prison services all over the world. The prison services of the member states of the Council of Europe have responded with incredible speed and effectiveness with preventive and curative measures to prevent the spread of the virus in the closed prison environment. The aim of the Council of Europe, EuroPris and other international organizations, was to support member states' responses to the situation in prisons by facilitating the exchange of information and best practice. The present study examines the statements and recommendations of the most important bodies and committees of the Council of Europe, and presents shortly the Hungarian measures and solutions, in the light of the international recommendations.

Keywords: *pandemic, Council of Europe, prison, detention, epidemiological measures*

***

Bevezető gondolatok

2020. január 30-án az Egészségügyi Világszervezet (WHO) főigazgatója a Nemzetközi Egészségügyi Szabályzat¹ alapján a SARS-CoV-2 koronavírus betegséget nemzetközi aggodalomra okot adó közegészségügyi vészhelyzetnek nyilvánította. Nem sokkal ezután a Kínán kívüli esetek gyors növekedése miatt a WHO főigazgatója 2020. március 11-én bejelentette, hogy a járványt pandémiának lehet tekinteni. Ettől a naptól kezdve az addig ismert hétköznapiok jelentősen megváltoztak, mind a szabad társadalomban, mind pedig a börtöneinkben.

A Covid19 járvány következtében a nemzeti bv szervezetekre jelentős nyomás nehezedett annak érdekében, hogy korlátozzák a vírusnak a zárt börtönkörnyezetre gyakorolt hatását. Az Európa

---

* Dr. Czenczer Orsolya PhD, bv. alezredes, egyetemi docens, tudományos főmunkatárs. Nemzeti Közsolgálati Egyetem, Rendészettudományi Kar, Büntetés-végrehajtási Tanszék, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3318-6767>; czenczer.orsolya@uni-nke.hu

¹ International Health Regulations

Tanács (továbbiakban: ET) tagországainak bv szervezetei a vírus terjedésének megakadályozására hihetetlen gyorsasággal reagáltak és hoztak megelőző- és kezelő intézkedéseket. A koronavírus járvány hírére a fogvatartott- vagy szabadságukban korlátozott személyek jogait védő különböző nemzetközi szereplők (is) azonnal reagáltak. Az Európa Tanács és társszervei célja az volt, hogy az információk és a bevált gyakorlatok (best practice) cseréjének elősegítésével támogassa a tagállamoknak a börtönökben uralkodó helyzet kezelésére irányuló válaszlépéseit. Így történt és történik mind a mai napig, hogy az Európa Tanács szervei: Kínzás, Embertelen vagy megalázó bánásmód vagy büntetések Megelőzésére Létrehozott Európai Bizottsága (CPT) elvi nyilatkozatai, az Emberi Jogi Biztos, valamint az Európai Börtönügyi Együttműködési Tanácsának munkacsoportja (PC-CP WG) nyilatkozatain keresztül áll ki a pandémiában is alapvetőnek számító emberi jogok védelme mellett. Továbbá számos társszerv: az Innovative Prison Systems (IPS) iránymutatásai, az ENSZ-nek a kínzás és más kegyetlen, embertelen vagy megalázó bánásmód vagy büntetés megelőzésével foglalkozó albizottsága (SPT)², az Association for the Prevention of Torture (APT) információs platformja³, Penal Reform International (PRI) rendszeres kiadványai⁴, a WHO Európai Regionális Irodája ideiglenes iránymutatásai⁵, és nem utolsósorban az európai nem-kormányzati szervezetek hálózata, az European Prison Observatory (EPO)⁶ információs hálózata, interaktív pandémiás térképe és jelentései mind-mind hozzájárultak ahhoz, hogy az ET tagországainak büntetés-végrehajtási szervezetei a lehető leghatékonyabban és leghumánusabban tudják kezelni a fogvatartotti közösségeket a pandémia idején.

Jelen tanulmány – a terjedelmi korlátok figyelembevételével – a teljesség igénye nélkül kívánja bemutatni a nemzetközi szervek és a magyar büntetés-végrehajtás kérdéseit és válaszait a koronavírus-helyzet kezelését illetően.

Nemzetközi kérdések és válaszok

Az ET a szabadságukban korlátozott személyek jogaival foglalkozó szakértői bizottságai fáradhatatlanul dolgoztak az érintett kör helyzetével kapcsolatos ajánlások megfogalmazásán. Így történt, hogy az Európa Tanácsból elsőként a Kínzás és az Embertelen vagy megalázó bánásmódot vagy büntetést megelőzni hivatott Európai Bizottság (továbbiakban: CPT) adott ki nyilatkozatot a szabadságuktól megfosztott személyek koronavírus világiárvánnyal kapcsolatos kezelési alapelveiről.⁷ A nyilatkozatban a CPT a Covid19 elleni hatékony lépések szükségességének elismerése mellett figyelmeztette a tagállamokat a kínzás, és az embertelen és megalázó bánásmód teljes tilalmára. A Nyilatkozat szerint semmilyen védelmi intézkedés nem eredményezheti a szabadságuktól megfosztott személyek embertelen vagy megalázó kezelését. Ennek megfelelően a Nyilatkozat tartalmazza azon felhívást, miszerint a világiárvány elleni harcra szóló WHO irányelveket, és a nemzetközi irányelvekkel összhangban álló nemzeti

² SPT: Advice on compulsory quarantine for Coronavirus-COVID-19; Advice of the Subcommittee to States parties and national preventive mechanisms relating to the coronavirus disease pandemic (2020)

<https://www.ohchr.org/EN/HRBodies/OPCAT/Pages/AdvicesToNPMS.aspx>

³ APT: Szövetség a kínzás megelőzéséért egy olyan információs platformot hozott létre, amely a szabadságelvonással és a Covid-19-el kapcsolatos adatokat összesíti és rendszerezi.

<https://datastudio.google.com/u/0/reporting/c686bea7-3152-4dd2-b483-fce072f3ddbdf/page/UkoKB?s=pFDIZTbMi0M>

⁴ <https://www.penalreform.org/resource/coronavirus-healthcare-and-human-rights-of-people-in/>

⁵ <https://www.euro.who.int/en/health-topics/health-determinants/prisons-and-health/news/news/2020/3/preventing-covid-19-outbreak-in-prisons-a-challenging-but-essential-task-for-authorities>

⁶ EPO: Európai Börtönmegfigyelő Központ: <http://www.prisonobservatory.org/>

⁷ The CPT “Statement of principles relating to the treatment of persons deprived of their liberty in the context of the coronavirus disease (COVID-19) pandemic” (Doc. CPT/Inf(2020)13 of 20 March 2020).

közegészségügyi és klinikai irányelveket tiszteletben kell tartani és teljes mértékben végre kell hajtani a fogvatartási helyeken. Ugyanakkor meg kell erősíteni a személyi állományt, azaz szakszerű támogatást, egészségügyi és biztonsági védelmet és kiképzést kell adni nekik, hogy képesek legyenek ellátni a feladatukat a fogvatartási helyeken.

A CPT a járványügyi helyzet kapcsán arra is felhívta a figyelmet, hogy minden a Covid19 terjedését megelőző, fogvatartottal szembeni korlátozó intézkedésnek jogi alappal kell rendelkeznie, figyelembe véve a fokozatosság és időszerűség elvét, valamint tiszteletbe kell tartania az emberi méltóságot. Kiemelten fontos, hogy a fogvatartott személyeket mindenre kiterjedően tájékoztatni kell az ilyen jellegű intézkedésről, olyan nyelven, amit megértenek. Rendelkezett továbbá a speciális igényű fogvatartottak helyzetéről is, kiemelve, hogy különös figyelmet kell fordítani a sérülékeny és kockázati csoportok speciális igényeire, mint például a már fennálló alapbetegséggel rendelkező- és időős személyekre. Ez többek között azt jelenti, hogy rendszeresen tesztelni kell őket, valamint indokolt esetben biztosítani kell az intenzív ellátásukat.

A CPT nyilatkozatai szerint ebben az időszakban a fogvatartottaknak fokozott pszichológiai támogatást is kell nyújtani. Izoláció esetén vagy karanténba helyezéskor a vírussal fertőzött vagy annak gyanújában álló személy részére biztosítani kell a mindennapos, értelmes emberi kapcsolatot. A Nyilatkozat elfogadhatónak tartja a nem létszükségletű fogvatartotti programok felfüggesztését, de a fogvatartottak alapvető jogait a világjárvány alatt is tiszteletben kell tartani. Ez különösen vonatkozik a megfelelő személyi higiénia fenntartására és a mindennapos szabadlevegőn való tartózkodásra. Továbbá a külvilággal való kapcsolattartás, így például a látogatások korlátozását ellensúlyozni kell az alternatív kommunikációs eszközökkel.

A büntető igazságszolgáltatás további területeit érintő javaslatokat is tartalmaz a Nyilatkozat, miszerint, érintett hatóságoknak törekedniük kell arra, hogy a szabadságelvonás helyett más lehetőségeket válasszanak. A CPT álláspontja szerint, ez a megközelítés létszükséglet, főleg túltelíttség esetén. Továbbá a hatóságoknak törekedni kell a letartóztatás alternatíváinak kiterjedtebb alkalmazására, a büntetések átváltoztatására, a korábbi szabadításra és a próbára bocsátásra. A büntetőeljárás alapvető eljárási biztosítékait továbbra is akadálytalanul biztosítani kell. Ugyanígy a független monitorozások végrehajtását a tagállamoknak továbbra is biztosítaniuk kell, ezért felszólította az államokat, hogy a monitorozó szervek a fogvatartási helyekbe akadálytalanul beléphessenek, ide értve azokat a személyeket és helyiségeket is, akik és amelyek vesztegzár vagy más elkülönítés alatt állnak. A CPT felhívta a tagállamok figyelmét, hogy a pandémia okozta helyzet akár kiváló lehetőség is lehet arra, hogy számos – a Bizottság által korábban már megejtett – javaslatot érdemes lenne megvalósítani. Elsősorban a túlszűfolttság okainak megszüntetésére tett észrevételeire utalt, de az egyes jogintézmények felülvizsgálata is esedékes lehet. Továbbá felhívta a figyelmet, hogy minden járványügyi korlátozás csak és kizárólag addig maradhat hatályban, amíg annak szükségessége fennáll. Ezt elsősorban a fogvatartottak külvilággal való kapcsolattartása és egyéb reintegrációs foglalkozások kapcsán hangsúlyozta.

A CPT, az Emberi Jogok Biztosa és az Európa Tanács Főtitkára Nyilatkozatát követően az Európa Tanács Börtönügyi Együttműködés Bizottsága (továbbiakban: PC-CP)⁸ is Nyilatkozatot bocsátott ki.

A három testület felhívta a figyelmet az Európa Tanács elmúlt napokban kiadott nyilatkozataira és ajánlásaira, valamint azokra a normákra és gyakorlatokra, amelyek segíthetik a bv intézeteket,

---

⁸ Council of Penological Co-operation (számos fordítást használ a magyar szakirodalom e Bizottság magyar megfelelőjeként: Börtönügyi Együttműködési Bizottság, Büntetésstudományi Együttműködési Bizottság, Penológiai Együttműködési Bizottság/Tanács stb). Jelen tanulmány írója a Börtönügyi Együttműködési Bizottság fordítást preferálja.

intézményeket és a pártfogói szolgálatokat a koronavírus járvány kezelésében a jogállamiság és az emberi jogok elvének tiszteletben tartása mellett. E körben kerülnek megfogalmazásra olyan alapelvek, miszerin a bv intézetekben hasonló minőségi orvosi és egészségügyi ellátást kell biztosítani, mint a szabad társadalom többi résztvevője számára. Ezen az alapelven konkrét javaslatok is megfogalmaztak, mint például, hogy minden egyes fogvatartottat a befogadási eljárás részeként orvosi vizsgálat alá kell vonni, figyelembe véve az orvosi titoktartás követelményeit, abból a célból, hogy *inter alia* fellelhető legyen bárminemű betegsége, beleértve a kezelhető fertőző betegségeket is. Egy fertőző fogvatartott elkülönítése azonban csak és kizárólag akkor jogos, amennyiben ez az elkülönítés a szabad társadalomban is indokolt egészségügyi okból. Egészséges fogvatartottak elkülönítése, izolálása csakis akkor jogos, amennyiben a saját egészségi állapotuk veszélyeztetettsége okán – különös tekintettel, ha immunrendszeri gyengeség áll fenn – ez elkerülhetetlen. Kiemelten kell kezelni azon fogvatartottakat, akik súlyos mozgássérültek, időskorúak vagy végstádiumú betegségben szenvednek, esetükben meg kell vizsgálni az egészségügyi okból történő kegyelem vagy korábbi szabadítás lehetőségét. Hasonlóan különös odafigyelést igényelnek a magánélezárás fegyelmi fenytést töltő fogvatartottak, számukra az elkülönítés tartama alatt az egészségügyi személyzet részéről napi vizsgálat és szükség esetén azonnali ellátás biztosítása kötelező. Fontosnak tartják továbbá, hogy a látogatás és egyéb – járványügyi okból korlátozásra kényszerülő – kapcsolattartási forma korlátozható, de a kötelező minimumot biztosítani kell, a személyi állománynak gondoskodni kell arról, hogy a fogvatartottnak megfelelő szintű kapcsolata legyen a külvilággal. A kapcsolattartás tekintetében, amennyiben a fogvatartott megsérül, súlyosan megbetegszik vagy kórházi ellátást igényel – kivéve, ha a fogvatartott írásban nyilatkozik arról, hogy kifejezetten nem kéri – haladéktalanul értesíteni kell a hozzátartozóját (házastársát, élettársát vagy a legközelebbi hozzátartozóját). Szabadítás esetén pedig a fogvatartottat egészségügyi vizsgálat alá kell vetni, s különös figyelmet kell szentelni az esetleges továbbiakban kezelésre szoruló mentális vagy fizikai betegségeinek. Fertőző betegség esetén a bv intézet felveszi a kapcsolatot a kinti egészségügyi intézménnyel, a fogvatartott betegségének és elkülönítésének folytatása érdekében, a szabadulása után is.

A járvány másik észrevehető hatása a tagországokban a fogvatartotti létszám csökkenése volt. Ezt a folyamatot az egyes tagországok általában a korai szabadlábra helyezésekkel (feltételes szabadságra bocsátások és reintegrációs őrizetek alkalmazásával), kisebb bűncselekmények elkövetőinek szabadon bocsátásával, a bírói gyakorlat megváltoztatásával, a halasztás jogintézményének alkalmazásával, a büntetés-félbeszakítások alkalmazásával, illetve közösségi szankciók kiszabásának gyakoribbá tételével érték el. Bár ezt a tendenciát üdvözli és fenntartani javasolja minden nemzetközi szereplő a témában, arra azonban felhívják a figyelmet, hogy sok tagországban ez a gyakorlat megnövekedett nyomást gyakorolt a pártfogó felügyelői szolgálatokra. Fontos tehát emlékeztetni a nemzeti hatóságokat, hogy az ilyen intézkedések hatását vizsgálják, szükség esetén a pártfogó felügyelői szolgálatok, börtönök, rendőrség és más érintett hatóságok személyi állományi vagy munkavállalói létszámát bővítsék, illetve megfelelő erőforrásokkal és szolgáltatásokkal segítsék, hogy minőségi munkát végezhesenek a közbiztonság és bűnözés szintjének csökkenése érdekében.

A pandémia során a társadalomban az öngyilkosság és önkárosítás, a családon belüli erőszak, a szexuális erőszak és a kábítószer-fogyasztással kapcsolatos bűncselekmények száma is megnövekedett.⁹ Néhány tagországban érezhetően növekedtek ezen cselekmények a börtönben és a pártfogó felügyelet alatt álló elítéltek esetében is. Leginkább a korábbi esetszámokkal összefüggésben érzékelhető ez a változás. (Czenczer, 2018. 189.) Éppen ezért a PC-CP munkacsoport sürgette a Nyilatkozatban a tagországok bv szervezeteit és a pártfogókat, hogy fordítsanak különös figyelmet ezeknek a problémáknak a kezelésére, biztosítsanak emelt

---

⁹ Follow-up COVID-19 related Statement by the Council For Penological Co-operation working group. PC-CP (2020) 10./28.09.2020. 15. point

óraszámú, elérhetősgű orvosi és pszichológiai kezelést, vezessenek be kognitív viselkedésterápiás, függőségi terápiás és egyéb e célokra alkalmazható terápiás lehetőséget az elítéltek számára.

És végezetül számos nemzetközi szervezet szólította fel a tagországokat és releváns hatóságait, hogy készítsenek – ha eddig nem tették meg – a pandémia elleni küzdelem során szerzett tapasztalatok alapján intézkedési- és válságkezelő terveket, amelyek segíteni fogják őket a jövőben esetlegesen előforduló hasonló helyzetek kezelésében. Továbbá ezen tervekben térjenek ki a személyi állomány megfelelő speciális képzésére és felkészítésére, felelősök kijelölésére és a döntéshozatali eljárások folyamatainak leírására. Fontosnak tartja a munkacsoport továbbá egy stratégia kidolgozását, amely a médiával való kapcsolattartás, illetve a közkapcsolatok megfelelő szintű, átlátható és naprakész információk átadását biztosítja a krízishelyzetről.

Hazai kérdések és válaszok

A koronavírus megjelenése a magyar büntetés-végrehajtást is rendkívüli helyzet elé állította, ugyanis néhány hét leforgása alatt kellett olyan döntéseket meghozni, majd azokat végrehajtani, amelyekben mindaddig nem volt a magyar bv-nek sem elméleti, sem gyakorlati tapasztalata. A Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága fokozatosan vezetett be olyan preventív jellegű, illetve korlátozó intézkedéseket, amelyek igazodtak a járvány terjedéséhez és sajátosságaihoz, de az emberélet megóvása mellett, minden esetben a biztonságos fogvatartás fenntartására és a fogvatartottak jogainak biztosítására koncentrált. Nem utolsó sorban pedig a szervezet kiemelten kezelte mindazokat a kockázatcsökkentő intézkedéseket, amelyek közvetlenül a bv intézetek személyi állományának és a fogvatartottak egészségének megőrzését szolgálták.

Több mint két év távlatából, bátran kijelenthetjük, hogy a korábban bemutatott nemzetközi szervek ajánlásaiban és nyilatkozataiban foglaltak nagymértékben teljesültek a hazai végrehajtásban a pandémia kezelése során. A BVOP Operatív Törzsé által kiadott hét, a teljes bv. szervezetet érintő intézkedési terv és azok módosításai, valamint szakterületenként számos feladatszabó levél, végrehajtást segítő módszertani útmutató és protokoll, valamint fogvatartottaknak és kapcsolattartóinak szóló tájékoztató anyag – sokszor (dátum szerint) megelőzve az említett nemzetközi szerv nyilatkozatát – foglalja magába járvány által érintett érzékeny területeket és azokra adott különleges megoldásokat, összhangban a nemzetközi elvárásokkal.

Igy például, a Covid19 vírus magyarországi megjelenésétől kezdve a bv. szervezet nagy hangsúlyt fektetett a fogvatartottak és a kapcsolattartók tájékoztatására, melyhez igénybe vette a korszerű technikai lehetőségeket is. Tájékoztató plakátok készültek, fogvatartott közreműködésével rögzített videókat sugároztak a börtönökben elérhető zárt videó hálózaton és az országos központi honlap mellett valamennyi bv. intézet saját weboldalán folyamatosan tájékoztatta a külvilágot is, felhívva a figyelmet a megelőzés fontosságára és tájékoztatva az érintetteket a meghozott védelmi intézkedésekről.¹⁰ Továbbá a bv. szervezet úgynevezett call-center rendszert alakított ki a bv. intézetekben, amely naponta adott hiteles és naprakész információkat az aktuális járványügyi helyzet miatt bevezetett intézkedésekről a telefonon érdeklődők számára.¹¹

Szintén a nemzetközi ajánlásokból kitűnt, hogy kiemelt figyelmet vártak a fogvatartottak hangulatának követésére és tanácsadásra. Nálunk is, az elrendelt veszélyhelyzet és annak hozadékai a kezdetektől negatív hatással voltak a fogvatartottak hangulatára, amelynek hatékony kezelésére – a járványkezelés mellett – rövid időn belül szükség volt. A járvány által a fogvatartottakat a legmélyebben érintő terület a kapcsolattartás volt. A vonatkozó törvényi

¹⁰ Megelőző intézkedések a koronavírus-járvány miatt a hazai börtönökben: <https://bv.gov.hu/hu/node/3592>

¹¹ Járványügyi tájékoztató call centerek a börtönökben: <https://bv.gov.hu/hu/node/3592>

szabályozás a látogatófogadáson kívül alapesetben – bizonyos feltételek fennállása mellett – hatféle módon teszi lehetővé a személyes érintkezést fogvatartott és regisztrált kapcsolattartója között – melyek akár együtt járhatnak a bv. intézet elhagyásával is. A járványhelyzet tükrében hozott védelmi intézkedések épp ezeket szüntették meg, így – többek között – ennek áthidalására megoldást találni volt szükséges. A magyar bv szervezet országos parancsnoka elrendelte, hogy a járványügyi intézkedéssel vagy az egészségügyi válsághelyzettel összefüggő korlátozások hátrányos következményeinek enyhítése érdekében az elítélt rezsimbe tartozásától függetlenül igénybe veheti a bv. intézet által nyújtott elektronikus kapcsolattartási formákat. Szintén a szabadságvesztés végrehajtási fokozataira és rezsimjeire vonatkozó rendelkezések szerinti gyakoriságot és időtartamot meghaladó mértékben kezdeményezhet a fogvatartott telefonhívást, ha pedig ehhez szükséges letéti pénzzel nem rendelkezik, kérelmére, egyedi intézkedés alapján a bv. intézet a telefonálás díjának költségeit átvállalhatja, illetve havonta több alkalommal is fogadhat és küldhet csomagot. (Kovács, 2021.) Az új intézkedések kedvezményeket nyújtottak a fogvatartottak részére a telefonálás és a csomagfogadás kibővítésével, illetve a Skype alkalmazáson keresztül történő kapcsolattartás kiterjesztésével is – mely utóbbi addig csak azon fogvatartottak számára volt elérhető, akiknek magatartása és egyéni teljesítménye kifogástalan, valamint biztonsági kockázati besorolása alacsony volt. Meg kell említeni a Skype alkalmazáson keresztül történő kapcsolattartás tekintetében a védőkkel való kapcsolattartás is, hiszen a védőknek is lehetőséget biztosított az eljárási jogok keretében a védővel való kapcsolattartás maradéktalan teljesülésére.

A nemzetközi szervek nyilatkozatainak másik sarkalatos és visszatérő pontja a társszervekkel való együttműködés, valamint az egészségügyi és higiéniai feltételek megteremtése. A magyar bv a folyamatos értékelő-elemző munka során fontosnak tartotta többek között a területileg illetékes igazságügyi, védelmi és egyéb társ szervekkel történő kapcsolatfelvételt, amely a járvány kitörését követően rövid időn belül meg is történt. Egészségügyi szempontból azonnal hatályba léptették az újonnan befogadott fogvatartottak 14 napos elkülönítésének intézkedését, a fogvatartottak zárkán kívüli szájmaszk viselési kötelezettségét, valamint a 65 év feletti, várandós, illetve egészségi és mentális állapotuk miatt veszélyeztetett fogvatartottak többi fogvatartottól történő elkülönítést, együttes elhelyezését, a rendszeresen fertőtlenítés, és számos egyéb higiénias rendelkezést.

A magyar igazságügyi szervek a nemzetközi ajánlások tükrében szintén megvizsgálták a különféle alternatív létszámcsökkentő intézkedések bevezetésének lehetőségét. Így, a reintegrációs őrizet alkalmazási lehetőségének hivatalból történő vizsgálata a létszámcsökkentés, ez által a fertőzés terjedésének csökkentése érdekében, illetve a befogadások elhalasztása, mind-mind hozzájárult ahhoz, hogy az esetlegesen fellépő egészségügyi és biztonsági kockázatot csökkentsék. Továbbá a bv. intézetekben a távtárgyalások végpontjainak terhelés-csökkentése és a fogvatartottak bv. intézetekből történő, bírósági tárgyalásokra és rendőrségi meghallgatásokra történő előállításával járó kockázatok minimalizálása érdekében tárgyalóhelyiségek kerültek kialakításra, illetve a már meglévőket használatba vették.

Az intézkedések természetesen nem maradtak el a bv pártfogó felügyelői tevékenységet érintően sem. A bv. pártfogó felügyelő feladatainak ellátása keretében az általa kiépített kapcsolatrendszerben érintett szervvel, szervezettel vagy intézménnyel szintén az elektronikus ügyintézés vált dominánssá.

Záró gondolatok

A koronavírus járvány hatása az európai büntetés-végrehajtási szervezetek működésére, jogi kereteire és nem utolsósorban a börtönpopulációra, még hosszú időn keresztül lesz a kutatók, elemzők és jogalkotók célkeresztjében. 2020 márciusa óta az Európa Tanács tagországainak bv szervei számos intézkedést és jogintézményt vezettek be vagy módosítottak. A szükségállapot

hozta módosítások vagy újítások viszont nagy felismerésekhez is vezettek. Elterjedt és bevált az online kapcsolattartás, kiszélesedtek az e-learning lehetőségek a börtönökben, jelentősen fejlődött a bv intézetek egészségügyi ellátottsága és eszköztára, kiderült, hogy eredményesen és hosszútávon lehet csökkenteni a zsúfoltságon számos alternatív megoldással, és így tovább. A vírushelyzetnek ugyanis egyelőre még nincs vége, így tehát „a jövőt illetően igen nagy kihívás bármiféle prognózist felvázolni azzal kapcsolatban, hogy milyen további intézkedésekre lesz szükség. Az igen valószínű, hogy a jelenlegi, jórészt kényszer szülte struktúra kellően rugalmas ahhoz, hogy a helyzet súlyosabbra fordulása, váratlan esemény vagy probléma esetén képes legyen a jelenlegi két, jól elkülöníthető csatorna működtetésére, így – ha a hagyományosnak mondható, organikus fejlődésben nem is bízhatunk – annak fenntartása kellő felügyelet és ráfordítás mellett biztosítható marad.” (Tóth, 2020.)

Irodalomjegyzék:

- [1] Advice on compulsory quarantine for Coronavirus-COVID-19); Advice of the Subcommittee to States parties and national preventive mechanisms relating to the coronavirus disease panemic (2020)
- [2] Czenczer, O. (2018). A gyermekbántalmazás és az erőszakos bűnelkövetés összefüggéseinek vizsgálata a hazai büntetés-végrehajtásban. In: Acta Juridica et Politica: Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar. pp 187-198.
- [3] Follow.up COVID-19 related Statement by the Council For Penological Co-operation working group. PC-CP (2020) 10./28.09.2020.
- [4] Follow.up COVID-19 related Statement by the Council For Penological Co-operation working group. PC-CP (2020) 10./28.09.2020. 15. point
- [5] Follow.up COVID-19 related Statement by the Council For Penological Co-operation working group. PC-CP (2020) 10./14.10.2020.
- [6] IASC Interim Guidance on COVID-19: Focus on Persons Deprived of Their Liberty (27th of March 2020.) WHO Regional Office for Europe
- [7] *Apóstolo, J., Martins, R. & das Neves, P. (...).* [Reagálás a Covid19-világjárványra – a láthatatlan fenyegetés elleni küzdelem a börtönökben](https://rm.coe.int/covid19-ips-basic-guide-for-decision-makers-on-worldwide-practices-and/16809e0eba) (COVID-19 Pandemic Responce – Basic Guide for Decision makers)<https://rm.coe.int/covid19-ips-basic-guide-for-decision-makers-on-worldwide-practices-and/16809e0eba>
- [8] Kovács, M. (2021). Járványhelyzettel kapcsolatos fogvatartási stratégiák bemutatása, a védekezéssel és megelőzéssel kapcsolatosan végrehajtott feladatok és jó gyakorlatok tükrében – tanulmány. In: „Kiemelten sikeres védekezés a koronavírus ellen - a büntetés-végrehajtási szervezet feladatai és jó gyakorlatai” belső pályázati anyag, BVOP
- [9] Recommendation Rec(2006)2-rev of the Committee of Ministers to member States on the European Prison Rules (1 July 2020)
- [10]The CPT “Statement of principles relating to the treatment of persons deprived of their liberty in the context of the coronavirus disease (COVID-19) pandemic” (Doc. CPT/Inf(2020)13 of 20 March 2020).
- [11]The Statement of the Council of Europe Commissioner for Human Rights made on 6 April 2020: “COVID-19 pandemic: urgent steps are needed to protect the rights of prisoners in Europe”
- [12]Toolkit for member States “Respecting democracy, rule of law and human rights in the framework of the COVID-19 sanitary crisis” (Doc. SG/Inf(2020)11 of 7 April 2020);

- [13] Tóth, T. (2020). A Büntetés-végrehajtási Szervezet sikeres védekezése a koronavírussal szemben. *Belügyi Szemle*. 68(10), 127-145. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2020.10.6>
- [14] Vókó, Gy. (2010). *Bűnelkövetők jogkorlátozása jogállamban*. MTA Doktori Értekezés. 2010. Budapest.